Висновки. Старіння людини – це складний процес, в якому біологічні фактори тісно пов'язані з соціальними. Серед цих факторів велике значення набувають заходи по забезпеченню активного положення старіючої людини в суспільстві, оптимізація організації медичної та соціальної допомоги людям літнього віку для використання їх потенціалу, підтримання якості життя, у тому числі на останніх її етапах.

Література

1. Абрамова Г. С. Возрастная психология: Учебник для студентов вузов / Г. С. Абрамова. – Изд. 2-е., исп. и доп. – М. : Академический проект, 2001. – 704 с.

2. Александрова М. Д. Проблемы социальной и психологической геронтологии / М. Д. Александрова. – Л. : ЛГУ, 1974. – 135 с.

УДК 378:616-091

ВИКОРИСТАННЯ НАОЧНО-СИМУЛЯЦІЙНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ У ВИКЛАДАННІ ПАТОМОРФОЛОГІЇ

Старченко І. І., Ройко Н. В., Филенко Б. М., Проскурня С. А., Прилуцький О. К.

Українська медична стоматологічна академія, м. Полтава

USE OF VISUAL-SIMULATION METHODS OF TEACHING IN THE STUDY OF PATOMORPHOLOGY

Starchenko I. I., Royko N. V., Fylenko B. M., Proskurnya S. A., Prylutskyy O. K.

Ukrainian Medical Stomatological Academy, Poltava

Анотація. Патологічна анатомія – найважливіша фундаментальна медико-біологічна наука, яка займає одне з центральних місць в теоретичній підготовці та формуванні навичок клініко-анатомічного аналізу у майбутніх лікарів. Застосування симуляторів і муляжів у викладанні патоморфології проводилося завжди, можливо не називаючи цей метод «симуляційними технологіями». У патоморфології, як навчальній дисципліні, є основне завдання – зробити так, щоб здобувач освіти побачив і зрозумів всі особливості розвитку патологічних процесів на макроскопічному, мікроскопічному і молекулярному рівнях. Застосування фан-

томного і симуляційного навчання бачиться як прийнятний і необхідний напрямок в навчальному процесі. Для забезпечення високої якості практичної підготовки майбутніх спеціалістів тільки наявності тренажерів недостатньо. Необхідно використовувати педагогічні технологій, що забезпечують спадкоємність системи відпрацювання та вдосконалення практичних навичок і підготовку до виконання професійної діяльності на всіх етапах навчання здобувача вищої освіти.

Ключові слова: макропрепарати, мікропрепарати, комп'ютерні технології, професійні навички, клінічне мислення.

Abstract. Pathological anatomy is the most important fundamental medical and biological science, which occupies one of the central places in the theoretical training and formation of skills of clinical and anatomical analysis in future doctors. The use of simulators and models in the teaching of pathomorphology has always been carried out, perhaps without calling this method «simulation technology». In pathomorphology, as a discipline, there is a main task – to make the student see and understand all the features of the development of pathological processes at the macroscopic, microscopic and molecular levels. The use of phantom and simulation training is seen as an acceptable and necessary direction in the learning process. To ensure the high quality of practical training of future specialists, the availability of simulators alone is not enough. It is necessary to use pedagogical technologies that ensure the continuity of the system of practice and improvement of practical skills and preparation for professional activities at all stages of higher education.

Key words: macropreparations, micropreparations, computer technology, professional skills, clinical thinking.

Вступ. Основним завданням вищої медичної школи, яке ставить держава, є підготовка висококваліфікованих конкурентноспроможних фахівців. Це вимагає глибоких знань у здобувачів вищої освіти фундаментальних базових предметів та клінічних дисциплін з урахуванням досягнень медичної науки. Патологічна анатомія – найважливіша фундаментальна медико-біологічна наука, яка займає одне з центральних місць в теоретичній підготовці та формуванні навичок клініко-анатомічного аналізу у майбутніх лікарів [1, 2].

Основна частина. Пріоритетним стає активна пізнавальна діяльність здобувачів вищої освіти, набуття загальнокультурних і професійних компетенцій, формування системного підходу до аналізу медичної інформації, заснованої на принципах доказової медицини [3]. З цією метою колектив кафедри патологічної анатомії з секційним курсом Української медичної стоматологічної академії постійно вдосконалює методику викладання предмета.

Однією зі складових компетенцій є навик – вміння, вироблене звичкою, вправами. Практичний навик формується на основі теоретичних знань і багаторазового повторення певних дій. І, якщо із засвоєнням теоретичних знань проблем не виникає, то рівень практичної підготовки часто залишає бажати кращого, що частково обумовлено об'єктивними факторами [4]. З цієї причини виникла необхідність знайти інший метод викладання такої фундаментальної медичної науки, як патоморфологія, що був би більш ефективним.

Розвиток сучасних імітаційних навчальних технологій йде паралельно з розвитком науково-технічного прогресу і комп'ютерів. Рішенням даної проблеми стало застосування у викладанні дисципліни електронних технологій і патологоанатомічних фантомів. На клінічних кафедрах відпрацювання методів і практичних навичок вже давно проходить з використанням симуляторів – тренажерів, муляжів і т.д. Це дороге устаткування, яке дозволяє проводити підготовку здобувачів освіти, лікарів на високому рівні [5]. Застосування симуляторів і муляжів у викладанні патоморфології проводилося завжди, можливо не називаючи цей метод «симуляційними технологіями».

Ще понад два століття тому студенти Берлінського університету стали використовувати мікроскопи на заняттях з патологічної анатомії. Цю методику свого часу запропонував Р. Вірхов і з тих пір нею користуються у закладах вищої освіти усього світу. Але, крім мікроскопів, даний метод вимагає наявності великого набору мікропрепаратів, які необхідно регулярно поповнювати і поновлювати. Безумовно, переважній більшості майбутніх фахівців не доведеться користуватися мікроскопом у своїй професійній практиці. Разом з тим, у патоморфології, як навчальній дисципліні, є основне завдання – зробити так, щоб здобувач освіти побачив і зрозумів всі особливості розвитку патологічних процесів як на макроскопічному, мікроскопічному, так і на молекулярному рівнях, обговорити з ним процеси пато- і морфогенезу. Через що активність студентів на заняттях не так вже й велика, а стосовно препаратів дискусії

виникають не часто. Можливість використання на заняттях фіксованих макропрепаратів, перегляд і замальовка мікропрепаратів дозволяє уявити патологічний процес, що називається, «в натуральному вигляді».

Але, поєднуючи традиційний підхід з комп'ютерними технологіями, з'явилася можливість проводити заняття на іншому, більш високому рівні, підвищити зацікавленість студентів і мотивацію до вивчення предмета [6]. Впровадження сучасних тренажерних комплексів нового покоління, створення базових навчальних центрів плавно перекидають місток від імітації в клініку до реального пацієнта.

Сьогодні навчальні аудиторії більшості закладів вищої медичної освіти оснащені комп'ютерами і електронними екранами (телевізорами), на яких здобувачам освіти демонструються різні мікропрепарати на різних збільшеннях за допомогою світлових мікроскопів, які оснащені відеокамерами. Завдяки електронним технологіям науково-педагогічним працівникам стало значно легше пояснювати матеріал – зображення яскраві, великі, є можливість опрацювати кожну деталь і спільно зі студентами обговорити в подробицях той чи інший патологічний процес. Була створена і продовжує накопичуватися електронна база зображень мікропрепаратів. На занятті викладач сихронізує перегляд препаратів з поясненням зображеного патологічного процесу на екрані. Одночасно показує незмінені ділянки тканини або тканину з мінімальними проявами патологічного процесу. Таким чином, йде порівняння нормальної і патологічно зміненої ділянки тканини.

Як показав досвід, заняття з патоморфології, на яких застосовуються електронні технології, проходять набагато активніше, цікавіше, а ефективність їх значно вище. Студенти з великим ентузіазмом вивчають мікропрепарати із зображеннями патологічних процесів на великому екрані паралельно з традиційною мікроскопією. Для оптимізації навчального процесу поряд з електронними технологіями на заняттях з патологічної анатомії використовуються макропрепарати (фіксовані у формаліні та інших розчинах зі збереженням забарвлення органів з різними патологічними процесами) [7].

На заняттях з секційного курсу, який вивчається у 9 семестрі, студенти присутні на розтині: де є можливість без використання манекенів і фантомів побачити різні патологічні процеси на трупах померлих від різних захворювань (пневмонії, інфаркти, пухлини і т.д.). Це дає можливість здобувачам освіти закріпити знання з патоморфології та розвивати клінічне мислення за допомогою клініко-морфологічного аналізу розвитку, перебігу та патоморфозу захворювань.

Висновки. Застосування фантомного і симуляційного навчання бачиться як прийнятний і необхідний напрямок в навчальному процесі. Для забезпечення високої якості практичної підготовки майбутніх спеціалістів тільки наявності тренажерів недостатньо. Необхідно використовувати педагогічні технологій, що забезпечують спадкоємність системи відпрацювання та вдосконалення практичних навичок і підготовку до виконання професійної діяльності на всіх етапах навчання здобувача вищої освіти.

Література

1. Роль міждисциплінарної інтеграції в сучасних умовах підготовки студентів-медиків / В. І. Шепітько, О. Д. Лисаченко, Н. В. Борута [та ін.] // Сучасна медична освіта: методологія, теорія, практика : матеріали Всеукр. навч.-наук. конф. з міжнар. участю, м. Полтава, 19 березня 2020 року. – Полтава, 2020. – С. 260–261.

2. Рівень мотивації та ставлення студентів до вивчення патоморфології / Н. В. Ройко, Б. М. Филенко, С. А. Проскурня, С. М. Совгиря // Світ медицини та біології. – 2017. – № 4 (62). – С. 212–215.

3. Розвиток міжпредметних зв'язків для формування клінічного мислення на основі академічних компетенцій на кафедрі патологічної анатомії з секційним курсом / Н. В. Ройко, І. І. Старченко, Б. М. Филенко [та ін.] // Актуальні питання вищої медичної (фармацевтичної) освіти : матеріали XVII Всеукр. наук.-практ. конф., м. Тернопіль, 5-6 листопада 2020 р. – Тернопіль, 2020. – С. 217–225.

4. Опанування студентами практичних навичок – важливий етап фахового навчання ортодонтії / Л. В. Смаглюк, А. Є. Карасюнок, А. В. Ляховська, Г. В. Воронкова // Сучасна медична освіта: методологія, теорія, практика : матеріали Всеукр. навч.-наук. конф. з міжнар. участю, м. Полтава, 19 березня 2020 р. – Полтава, 2020. – С. 202–203.

5. Симуляційний тренінг як форма підготовки студентів / К. Д.Тончева, Д. М. Король, М. Д.Тончев, Я. Ю. Водоріз // Сучасна медична освіта: методологія, теорія, практика : матеріали Всеукр. навч.-наук. конф. з міжнар. участю, м. Полтава, 19 березня 2020 р. – Полтава, 2020. – С. 223–224.

6. Активізація пізнавальної діяльності студентів і застосування інноваційних технологій у процесі вивчення гістології, цитології та ембріології / В. І. Шепітько, О. Д. Лисаченко, Г. А. Єрошенко [та ін.] // Удосконалення якості підготовки лікарів у сучасних умовах : матеріали наук.-практ. конф. з міжнар. участю, м. Полтава, 24 березня 2016 р. – Полтава, 2016. – С. 245–246.

7. Роль музею кафедри патологічної анатомії з секційним курсом в навчально-виховній роботі зі студентами / Н. В. Ройко, Б. М. Филенко, Т. В. Новосельцева [та ін.] // Вісник проблем біології і медицини. – 2019. – Вип. 2, т. 2 (151). – С. 187–189.

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «БІОСТАТИСТИКА» З ПОЗИЦІЙ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ

Строгонова Т. В.

Запорізький державний медичний університет

Вступ. Зміни, що відбуваються в галузі медицини, реалізуються в нових вимогах освітньо-професійних програм до очікуваних результатів навчання та потребують, у свою чергу, відображення у навчально-методичному забезпеченні навчальних дисциплін.

Основна частина. Принцип єдності цілей, змісту, дидактики й організації навчального процесу зберігається тільки за умовою існування навчально-методичних матеріалів для всіх етапах навчання. В умовах компетентністного підходу, особливу важливість набуває етап контролю навчальної діяльності. Традиційні складові навчально-методичного забезпечення цього етапу – це тести для поточного, модульного або семестрового контролю знань студентів; комплексні контрольні роботи (ККР). Методичні засади складання тестів та критерії їх оцінювання гарно відомі. В той же час, використання тестового контролю як підсумкового, не дозволяє виміряти усі компетентності та оцінити рівень сформованості існуючих. Дисципліна «Біостатистика» потребує від студентів не тільки розуміння наважливих понять з епідеміології, охорони здоров’я, але, й, знань з математичної статистики.

Висновок. Тому, пропонується розширити навчально методичне забезпечення, за рахунок долучення до нього електронних курсів з математичної статистики, спрямованих на формування базових компетентностей студентів з математики. Також, пропонується обов’язкове використання практично орієнтованих індивідуальних розрахункових задач.